

ANDREAS
KAMMERSGAARD
IPSEN

Da Job
mødte
Gud

LOGOSMEDIA

Indhold

Forord	7
Intro	11
Den retskafne Job og den lede Satan	19
Herren gav, Herren tog	35
Gid jeg aldrig var blevet født	47
Systemets svigt	59
Når mit kød er tæret bort	73
Anklageskriftet	87
Elihu ind fra højre	97
Da Job mødte Gud	107
Nu har jeg set dig	119
I har ikke talt sandt	133
Afslutning	145
Om forfatteren	149

Forord

Længden på denne bog antyder allerede en hel del om indholdet: Her er ikke tale om nogen minutiøs gennemgang af Jobs Bog. Der er mange spørgsmål, jeg ikke besvarer, mange svære steder, jeg skøjter let hen over, og mange vinkler og temaer, som jeg fuldstændig ignorerer. Mit mål er i stedet at hoppe ind i helikopteren og se på Jobs Bog fra oven – som en helhed. Min erfaring er nemlig, at dette er en vigtig forudsætning for at kunne forstå, hvad der sker i bogens mere diskrete detaljer.

Sprogligt set er Jobs Bog en af de sværeste bøger i hele Bibelen. Den hebraiske grundtekst er ofte uklar, og mange af ordene i bogen finder vi ikke andre steder i Det Gamle Testamente. Derfor er det indimellem svært at finde den rigtige oversættelse. Denne udfordring har jeg forholdt mig til på en meget enkel måde: ved (næsten) ikke at forholde mig til den. Mit udgangspunkt er teksten, som den foreligger i den autoriserede danske

oversættelse fra 1992. Det er gennem denne oversættelse, de fleste af os kender Job, og det er derfor den oversættelse, jeg mere eller mindre ukritisk forholder mig til. De, der er mere hebraiskkyndige end jeg, vil derfor muligvis finde anledning til at så tvivl om min læsning af teksten. At jeg lærer mig for meget op ad en betoning i den danske oversættelse, som måske ikke er helt tydeligt i grundteksten. At jeg overser, at et ord eller en sætning måske burde oversættes anderledes. Det er en risiko, jeg må løbe.

Udgangspunktet for denne udgivelse er en række bibeltimer over Jobs Bog, jeg har holdt ad flere omgange. At arbejde med Jobs Bog på denne måde har været en stor oplevelse for mig. Jeg er blevet overrasket, rørt, chokeret og trøstet. Ofte det hele på samme tid. Jeg håber med denne bog at kunne videregive lidt af den samme oplevelse til dig, der læser med.

Jeg vil gerne give en kæmpe tak til min kone, Johanne, for stor opbakning, omsorg og kærlighed. En tak skal også lyde til Mathias Rom, Michael Mørch samt Søren og Anette Kristesen for at være medlæsere og give vigtig respons på bogens indhold. Og til sidst også en tak til min dejlige menighed, Tarm Frimenighed, for at give mig

mulighed for endnu en gang at holde studieorlov,
så jeg kunne arbejde med denne bog.

Tarm d. 20. december 2021

Andreas Kammersgaard Ipsen

Intro

Jobs Bog er altid blevet læst som en bog om lidelse, og det er selvfølgelig fuldstændig rigtigt. Jobs Bog handler om, hvad det gør ved et menneske, når lidelsen rammer. Men Jobs Bog handler om mere end det. Det er ikke bare en bog om lidelse, men om eksistens. Jobs Bog behandler de helt fundamentale spørgsmål om, hvad det vil sige at være menneske, hvem Gud virkelig er, og hvad det betyder at være i relation til Gud. Hvis man læser Jobs Bog med et snævert fokus på lidelsens problem, risikerer man at gå galt i byen på to måder:

For det første risikerer man, hvis man ikke selv står i akut lidelse, at tage budskabet i bogen *for lidt* til sig: Jeg oplever ikke lidelse; derfor er Jobs Bog ikke relevant for mig. Man overser på den måde, at budskabet i Jobs Bog ikke kun er til det lidende menneske, men til *alle* mennesker. Hovedtemaet i bogen er nemlig ikke lidelsens problem, men snarere eksistensens problem. Jobs lidelse bliver på den måde en linse, der stiller

skarpt på de spørgsmål, der er fælles for alle mennesker, lidende eller ej: Hvem er jeg? Hvem er Gud? Og hvem er jeg i forhold til Gud? For det er noget af det, lidelsen kan. Den kan intensivere og aktualisere. Den kan tage spørgsmål, som før lå latent i baggrunden, og bringe dem helt øverst på dagsordenen. Den kan gøre det vigtigste til det vigtigste. Lidelse kan gøre mange ting mudrede og uklare, men samtidig på en paradoksal måde give et knivskarpt nærvær og fokus.

Det oplevede jeg på egen krop i 2010, da min kone og jeg blev forældre til vores første barn, Viggo. Han blev født d. 24. marts med en alvorlig hjertefejl og døde d. 1. juli samme år. Der er så mange ting fra de tre måneder, jeg aldrig vil glemme, og som for altid vil sidde i kroppen på mig. Meget af det var kaos. Kaos omkring os og kaos i os. Men midt i al det kaos husker jeg også en forunderlig klarhed. Jeg var klædt af til skindet, men netop i den tilstand var jeg også mere til stede end nogensinde. Da jeg d. 1. juli 2010 gik grædende rundt på en hospitalsstue med min døde dreng i armene, var mit sind i oprør, kaos, men samtidig har jeg aldrig været så fokuseret. Jeg har aldrig mærket så meget, duftet så meget, følt så meget. Midt i alt det kaotiske har jeg aldrig, hverken før eller siden, været så intuitivt klar over, hvad

der er vigtigt, og hvad der er ligegyldigt. Min erindring fra den dag er altså dobbelt: kaos og klarhed. Jeg husker den tydelige fornemmelse af at være til, at eksistere her og nu. Denne erfaring finder jeg afspejlet i Jobs Bog. Jeg finder det rå kaos og den intuitive klarhed. Jeg finder oplevelsen af at være ude af sig selv, men samtidig være mere *i* sig selv end nogensinde. Jeg finder, at lidelsen aldrig bare handler om lidelse, men altid bringer os til spørgsmålet om eksistens, spørgsmålet om at være til.

Den anden risiko ved at læse Jobs Bog med et for snævert fokus på lidelsens problem er, at man, hvis man selv står i akut lidelse, risikerer at tage budskabet *for meget* til sig. Kan det virkelig lade sig gøre? Ja, det kan det, hvis man ser Jobs Bog som svaret på lidelsens problem for alle lidende mennesker til alle tider, og man derfor tager *helt* historien om Job og applicerer den én til én på sig selv. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at der er forskel på spørgsmålet om ondskabens problem og lidelsens problem. Ondskabens problem er det generelle spørgsmål: Hvorfor er der ondt i verden, når Gud er både almægtig og god? Svaret på dette generelle spørgsmål vil også være et generelt svar. Det vil gælde for alle mennesker til alle tider. Lidelsens problem er det specifikke

og personlige spørgsmål fra den enkelte lidende: Hvorfor skulle dette overgå mig? Og svaret på dette specifikke og personlige spørgsmål vil også altid være specifikt og personligt.

Problemet ved at applicere *hele* historien om Job på sig selv er, at svaret på lidelsens problem for Job ikke nødvendigvis er det rigtige svar for andre. Jeg vil i denne bog se på, om der muligvis var en sygdom i Jobs gudsforhold – en form for herlighedsteologi – som Gud gennem lidelsen søger at frelse ham fra. Mange, der selv står midt i lidelsen, kan så fristes til at tænke: Så må årsagen til min lidelse være, at jeg har den samme sygdom i mit gudsforhold. Men det er ikke nødvendigvis sandt! Jo, det er muligt, at du og jeg også er mere eller mindre præget af herlighedsteologien, men ingen af os kan derfra slutte, at det så er årsagen til lidelsen i vores liv. Det, vi skal tage med os fra Jobs Bog, er ikke et specifikt svar på lidelsens problem i vores liv; snarere skal vi spørge, hvor det er, Gud ønsker at føre os hen, uanset om vi oplever lidelse eller ej. Det er derfor, det er vigtigt at se Jobs Bog som et skrift, der *først og fremmest* beskæftiger sig med eksistensens problem: Hvorfor er jeg til? For dette spørgsmål – og svaret herpå – er i modsætning til lidelsens problem det samme for alle mennesker.

Indlevelse

Da jeg på et tidspunkt underviste over Jobs Bog, blev jeg spurgt, hvad mine egne erfaringer med tab og lidelse har gjort for min tilgang til bogen. Mit svar rummes i ét ord: indlevelse. I 2019 var jeg sammen med kollegaer i Luthersk Mission på efteruddannelse i Israel, og det var en stor oplevelse at se det landskab, hvor mange af de bibelske beretninger i både Det Gamle og Nye Testamente udspillede sig. Da vi den sidste aften på turen sad sammen og snakkede om, hvad vi hver især ville tage med os hjem, var det netop ordet »indlevelse«, der gik igen. Vi havde lært mange spændende ting af vores dygtige undervisere, men det, som alligevel trumfede alt andet, var den sanselige oplevelse af at have vandret i det bibelske landskab. Det var ikke et spørgsmål om at vide, fortolke eller forstå, men om at se, lytte, dufte og smage. Det bidrager ikke nødvendigvis til forståelsen af en bibeltekst, men det kan i meget høj grad bidrage til indlevelsen i teksten. På samme måde tror jeg ikke, at min eller andres personlige lidelseshistorier gør os til bedre *fortolkere* af Jobs Bog. Vi kan skyde lige så meget forbi som alle andre. Men min personlige erfaring af tab og lidelse har i meget høj grad bidraget til min indlevelse

i bogen. Jeg har ikke vandret på præcis den samme sti i lidelsens landskab som Job, men jeg har besøgt det samme område. Jeg kan genkende dele af sceneriet og mange af lydene og duftene. Jeg har stået i den samme simultane oplevelse af kaos og klarhed. Jeg har mærket angsten for en Gud, jeg ikke længere kunne genkende. Jeg har mærket længslen efter på samme tid at flygte fra Gud og nærme mig Gud.

Selvom jeg kender til lidelse, gør jeg altså på ingen måde krav på at have bedre forudsætninger for at fortolke bogen rigtig. Dermed ikke sagt, at jeg slet ikke vil forsøge at tolke Jobs Bog. Naturligvis vil jeg det, og jeg håber også inderligt, at det kan blive til glæde for dig, der læser med. Men ligesom ingen lidelseserfaringer er ens, er der heller ingen læsninger af Jobs Bog, som er fuldstændig ens. Og det er o.k. Mit mål med denne bog er ikke at låse dig fast i en bestemt tolkning af Jobs Bog, men jeg vil gerne udfordre det, jeg opfatter som vanelæsningen af bogen. Jeg ønsker at give et indspark til refleksion over Jobs Bog, men det er helt i orden, hvis du ikke føler dig overbevist af min tolkning.

For mig at se handler Jobs Bog dybest set om det nedbrudte og nøgne menneskes møde med

den Almægtige. Den handler ikke om, hvordan man finder nøglen til sin egen specifikke udgave af lidelsens problem. Den handler ikke om, hvordan vi kan mindske smerten i vores liv. Næsten tværtimod. Den handler om, hvordan vi ved at stå i smerten og være ærlige om os selv kan give Gud anledning til at møde os som den, han er. Og hvis det sker, er der mulighed for at få del i den fred, som overgår al forstand. En fred, der ikke får smerten til at forsvinde eller blive mindre, men som kan erfares *midt i* smerten. For freden er Gud selv:

»Fredens Gud hellige jer helt og holdent og bevare fuldt ud jeres ånd og sjæl og legeme lydefri ved vor Herre Jesu Kristi komme! Trofast er han, som kalder jer; han vil også gøre det« (1 Thess 5,23-24).